

ליל ה' פ' חיי-שירה, כ"ף מרחשון, ה'תשי"ד 147

גדולות וחוגים גדולים — הרי זה נחמן תקווה גדולה שהנהגה הנה (כ"באלד באב"ד") יהי' נצחון האמת.

ד. אחת הסיבות לכך שעד עתה לא הצליחו, היא, העדר שימת-לב לחנך את הדור הצעיר, ולא עוד אלא שגם אלה שעסקו בכך, רצו לחנך את הדור הצעיר "מלמעלה למטה", היינו, שהצעירים יביטו על הזקנים, בעלי הנוסיון, וילמדו מהם — דבר שלא התקבל אצל הדור הצעיר, כיוון שרצונם להיות עצמאיים.

כיצד יכולים להשפיע על הדור הצעיר? — עי"ז שמחנכים את הנוער מקטנות, מוך כדי השתדלות שאח"כ יהיו הם כעצמם מחנכים. זוהי הדרך לכבוש את הדור הצעיר, וגם את דור הבניים.

ה. זוהי אחת המטרות העיקריות ביישובות. ביישובות מחנכים את התלמידים לא רק בתור פרט, אלא המטרה העיקרית היא לנטוע בהתלמיד את הרעיון שעליו לפעול בכל החוג — תחילה בחוג מצומצם, ואח"כ בחוג רחב יותר — לקרבם ליהדות, עד כדי כך, שיהיו לא רק במלחמה הגנה ("דיפענסיב") אלא גם במלחמת תנופה ("אפענסיב"). היינו, שגם הם ילחמו בשביל יהדות.

וענף זה כולט יותר ביישובות ליובאוויטש. ביישובות ליובאוויטש מלמדים את התלמידים לא רק שהם בעצמם יהיו דתיים, הן לשמים והן לבריות ("פרום צום אויבערשטן און פרום צו ליידן"), אלא מלמדים אותם עוד בהיותם ביישיבה לנצל את הכשרונות והאפשרויות שלהם לצורך השפעה על החולה, להיות "מנהיגים".

ו. זהו מה שאמרת קודם בנוגע לאסיפה זו כדי לעזור ליישיבה, שלא מדובר כאן אודות עזרה לקבוצה או תנועה מסויימת — כי, עם כל השתתפות של נדבה ביישיבה, נוטלים חלק בעזרה לכלל היהדות, כיוון שמתלמדי הישיבה יגדלו להיות לוחמים עבור יהדות ומנהיגים אצל בני"י. בניו-יורק, בארצות-הברית כולה, וגם מעבר לים.

חלמדי הישיבה הם אנשי-החיל ("סאלדזשערס"), "סאלדאטז"ד") היוצאים לקר הראשון במלחמה עבור יהדות, ולכן, כאשר תומכים ביישיבה שתוכל לקבל תלמידים נוספים, אזי נוטלים חלק בנצחון המלחמה עבור יהדות, בניו-יורק, בארצות-הברית ובכל העולם.

ז. תסימן לכל דבר חי הוא — תכונת הצמיחה והגידול. ולכן, בטוחני שלא זו בלבד שלא יקטינו את השתתפות התמיכה

בס"ד. שיוחת ליל ה' פ' חיי שירה, כ"ף מרחשון, ה'תשי"ד.

— לעסקי ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, בחדרו הקי' —

בלתי מוגה פתיחה

א. היסוד של עם ישראל הוא ענין האחדות.

בשעת מתן-תורה היו כל בני" באחדות, ובגלל זה — אמר חז"ל: — נתן הקב"ה את התורה לבני"י, אשר, עי"ז נעשו ישראל לעם. ואחדות זו שכני" מאוחדים יחדיו היא הכח לעמידתם בשלימות ובחזקת גם בהיותם בגלות, שונארים קיימים מכל אר"ע ("מילעבט זיי איבער"), והולכים וגדלים — שכן, כאשר לוחצים על בני" במקום אחד, מקבלים הם עוד וסיעה משאר בני" הנמצאים בשאר המקומות, כך שהחזק עוד ומסייע להחלש.

ב. אחדות זו נוגעת בכל הענינים, הן בענינים הגדולים, הן בענינים הממוצעים והן בענינים הקטנים. וכמילא, צריך כל יהודי לדעת שמוטל עליו חוב הכרה לא רק בתור פרט, אלא גם להשפיע על הכלל.

ומזה מוכן גם בנוגע לענינו — התכלית שבשבילה התאספנו עמה — להשתתף לעזור להיישיבה — שצריך לדעת שאין המדובר רק אודות עזרה לקבוצה מסויימת, תלמידים וראשי ישיבות של תנועה מסויימת, תנועת חכ"ד, אלא המדובר הוא אודות עזרה לבני" בכלל, ובפרט לבני" שקשורים בתוקף ובחזק ("הארט און שטארק") עם הקב"ה ותורתו.

ג. כאשר מתכוננים במצב הזהוה — הנה מחד גיסא נוצר רושם מאד לא טוב, אבל לאירץ גיסא, יש תקווה טובה ביותר:

כאשר מסתכלים ורואים שיש חלק מבני" שאינם מכירים בכך שיהודים צריכים להיות קשורים עם תורה ומצוות, שזהו כל קיומו של עם ישראל — הרי זה יוצר רושם עצוב מאד.

אבל, כאשר מסתכלים ורואים שלאחדותה יש תנועה חזקה שדוגלת ולוחמת לחיזוק התומצי, ותנועה זו הולכת ומתפשטת בין קבוצות

(1) ראה יק"ד פ"ט, ט, דא"ש פ' השלום. (2) ראה סה"מ חר"ט ט"ע 113 תא"ך. ועוד.

ריש להוסיף, שכיין ששנה זו היא שנת העיבור, שיש בה גם חודש הי"ג — בודאי יוסיפו גם כנגד חודש העיבור. ובאשר לתא דלחמא אתערותא דלעילא — שגם הקב"ה יוסיף עוד יותר.

יא. כ"ק מר"ח אדמ"ר ה"י אומר שכאשר יהודי לוקח על עצמו התחייבות לצדקה (י"פלרדזש"), אע"פ שלעת-עתה אינו רואה כיצד יוכל לעמוד בכך, ואעפ"כ עושה זאת בלב שמת — הנה מיד כשמתחיל ליתן נדבחו, פותחים לו מלמעלה צינורות ("טשענעסלס") חדשים ואפשרות חדשות בעיני פונטה, שיוכל לשלם את נדבחו.

והצורה מזה: כיון שנתנת הצדקה צריכה להיות רק חובש או מעשיר, נוהג לל הקב"ה עבור פונטו בדיכוי כל כך, עד שהתחייבות שקיבל על עצמו חז"י רק חובש או מעשיר.

יב. יעזור השי"ת שחז"י הנהיגה בלב שמת וכ"י רחבה, אשר, ע"י יתוסף הצלחה להמורכבים, להם ולמשפחותיהם, הצלחה לישיבה, ליאשי הישרות, תלמידיהם ותלמידי תלמידיהם, שדראו פרי טוב בעמלם, ונכחו לישועות עבור כלל ישראל.

לגבי מה שנתנו בשנה שעברה, אלא כל אחד יגדיל את השתתפות התמיכה שלו, וגם את האנרגי שלו בעבודתו לטובת הישיבה, יותר מאשר בשנה שעברה.

ובפרט שבמשך השנה גדלה הישיבה, ונתוסף מספר גדול של תלמידים וראשי ישיבות — הרי בודאי שצרכים להוסיף יותר. ובודאי שע"י חז"י חוספת הצלחה לכל אחד ואחד בעיני דפרטיים.

ח. השי"ת יעזור שכל זה יהי בהצלחה,

ואשר בקורב נזכה לביאת משיח, ש"א — אומר הקב"ה — אהפוך אל עמים שפה ברורה וגר"י להכיר את העיקרון ("פרינציפ") של תורה ומצוות, וישרוד שלום ואחדות בעולם.

יתן השי"ת הצלחה במשמיות וברוחניות.

* * *

סגירה

ט. איתא במדרשי בנוגע לעשיית מצות, דבר שצורה הקב"ה לעשות, שזהו ע"י שהקב"ה נוהג לו כח לעשות זאת.

אבל אעפ"כ, העובדה שיהודי נגש לעשות מצות, הרי זה דבר התלוי בהאדם עצמו, כמאד"ל "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", ועל זה ניתנה לו בחירה; אלא שכאשר בוחר בטוב, אזי עווד לו הקב"ה, אבל הכחירה עצמה תלוי באדם, והוא צריך להתייגע על זה.

ולכן, כאשר יהודי מתנהג ע"פ רצון ה', לאחרי שהגיש לזה ע"י ויכרי יגיעה — יכול הוא לתבוע מהקב"ה למלא את רצונו, היינו, שכשם שהוא עושה את רצונו של הקב"ה, כך עושה הקב"ה את רצונו.

י. וכמד"ד: כיון שכל אחד נענה בחיוב ובחום ("האט זיך אָפגערופן וואַרעס") ונתן עבור עניניו של הקב"ה [כמדובר לעיל שהתחנה עבור הישיבה היא נתינה עבור חיוק היחידות בכלל], והוסיף לפי כחו — יש לקוות להקב"ה שיוסיף גם הוא כרכה והצלחה בכל הענינים.

(3) צפי"ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלקים ספ"א.

(4) ראה תחומא אמור ג. ויק"י פכ"י, ב. וראה גם תחומא נשא יא. במדב"י פ"ב, ג.

(5) ברכות לג, ב. תבא בפרשי עתה עקב יו"ד, יב.
(6) ראה אבות פ"ב מ"ב.

(7) ראה אבות קודש ארמ"ד מרחשון צ"צ וא"ל. וראה גם תורת מנחם — התועדויות ח"י ס"ע תקיג וא"ל. לק"י ש חכ"י ע"י 105 ח"ה ריש ע"י 189. (8) ראה משורשי יו"ד ר"ס רמט.

ושמונים שנה, אלא שנחסרו חמש שנים משנותיו כדי שלא יראה שנער נכדו יוצא להורבות רעה. ולכאורה בשעה שעשו פירש לע"ז — עדיין חי אברהם, שהרי בלידת יצחק ה"י אברהם בן מאת שנה¹³, ויצחק בן ששים שנה בלדת ארתם¹⁴, ונמצא שכאשר עשו נעשה בן י"ג שנה ופירש לע"ז, ה"י אברהם בן מאה שבעים ושלוש, וא"כ, במשך כ' שנים ראה א"ד שעשו יוצא להורבות רעה?

ברעת זקנים מבטלי החוספות¹⁵ מחרץ, שכי' שנים הנ"ל (שאברהם עדיין חי) חטא במטמוניות. אבל, חירוף זה אינו מספיק, שהרי, אם היה אפשרות שיחטא כ"י שנים במטמוניות, ה"י יכול להיות שיחטא עוד חמש שנים במטמוניות, ולא יצטרך להחטיר משנותיו של אברהם חמש שנים? כעשרה מאמרות¹⁶ וגם כשם ריב"א¹⁷ יש חירוף נוסף — שהשנים

שיצחק המתיר¹⁸ מהעקידה עד שרכקה תה"י בת ג' שנים ויום אחד, ה"י בגן עדן, ושנים אלו לא נימנו במנין שנותיה¹⁹. ויש לומר הטעם — לפי שגן עדן הוא למעלה מהזמן העולם. וכמלא, בעת לידת יצחק ועשו — עברו מלידת יצחק יוחי מששים ושתיים שנה, ואעפ"כ ה"י חספו שנותיו של יצחק ששים כלכל, כי בהשנים שה"י בגן עדן ה"י למעלה מהזמן, ואברהם ה"י אז בן מאה ששים ושתיים, וכאשר יצחק חזר לעולם ולזמן, לא נימנו כ' שנים אלו בחשבון שנותיו, ולכן ה"י בן ששים שנה²⁰. — יש לפעמים ענין של עלי' למעלה מהזמן, אבל כשהזורים

אח"כ להזמן, ניכר הדבר. וכמו הפסוק²¹ שהכעש"ט כתב לגיסו ר' גרשון ענין שאירע בפועל לאחר זמן, והיינו, לפי שהכעש"ט עלה לעולם היצירה כ"י ששם נסקר משך הזמן של (עשר או) חמש עשרה שנה בסקידה אחת. אבל ענין זה לא הוציא אותו מהזמן ועולם הזה, וכפרט שגם בשעת העלי' ה"י גופו למטה, משא"כ ביצחק.

- 11) דעת זקנים מבטלי החוסי עה"פ (בשם המבול שלא שמשו המלות לא החשבה במנין שנותיו. אבל מובן, שבמהותם — אינה דומה לענין יצחק שלא ה"י כל ענין הזמן העולם אצל, משא"כ במבול: א) שחטרה רק המרידה והזמן: ב) שכל עניני העולם היו כמו זה בזה. ויאה ירושלמי ר"ה פ"א ד"א. ואכ"מ.
- 12) ב"י שם, יב.
13) וי"א כא, ה.
14) פשוטו שם, כו.
15) שבהערה 11.
16) מאמר א"ח ח"ג טכ"ט.
17) פרש"י פשוטו שם, כ.
18) בריב"א מביא דוגמא מנה — דשנת ותערות שם.
19) דרך מצותין נט, א. וראה בפיוס ותערות שם.

בס"ד. שיותר* ש"ס תולדות, מבה"ח וער"ח כסל"ח התשי"י.
א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה להבין ענין ער"ח ור"ח.
לאחרי המאמר צוה לנגן הניגון "פרה בשלום", כיון שזהו שבת מברכים חודש כסל.

* * *

ב. אמרו חז"ל שלעתיד לבוא יאמר דוקא ליצחק "כי אתה אבינו?". וטעם הדבר מבואר בהסידות — לפי שענינו של יצחק הוא פחד וכיטול, שזהו אחד החידושים של הזמן דלעתיד לבוא (כנ"ל בהמאמר).

ויש לומר, שלכן מציעו גבי יצחק שככמה ענינים ה"י בדוגמא דלעתיד לבוא. בנוגע לכל האבות אמר חז"ל שהטעמין הק"ב²² מעין עולם הבא, אלא, שאצל כל האבות ה"י המעיץ עולם הבא" רק בענין החינוך, "הטעמין", אבל יצחק ה"י כל חייו בדוגמא דלעתיד, כיון שבעת העקידה פרחו נשמתו²³ ונמשכה בו נשמה מעלמא דאחי — מעולם הבא.

אבל כאמור, לא זו בלבד היא מעלתו של יצחק, כי הענין ד"פורה נשמחו" מציעו גם אצל אחרים. יש דעות שאצל בן השונמיות ואצל עוד כמה פרוחה נשמתם. מעלתו של יצחק היא — שה"י למעלה מהעולם, ומשם לקח והמשיך בעולם, כדלקמן.

ג. על הפסוק²⁴ "ויגדלו הנערים" איתא²⁵ שבשעה שנעשו בני י"ג שנה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"א (יעקב הלך לבתי מדרשות, ועשו — לעבודתו ודו).

- * הוהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א
- (*) הוהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א
(באידית), ותרופת בקי"ש ד"א ע' 48 ואילך.
במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני פ"מ.
וכמה ענינים מהנהגה בלתי מנהג.
- 1) שבת פט, ב.
2) ישעי' סג, טו.
3) חו"א פשוטו ז' ג.
4) פ"ד ואילך (לעיל ע' 156 ואילך).
- 5) כ"ב סו, טע"ב.
6) חו"א ס, א (תוספתא). וראה ג"כ פתיק דר"א פל"א (קורב לטופו).
7) חו"ב מז, ב. וראה נציצי אורות שם.
8) וראה שבת פת, ב. פירוש פל"ג. ועוד.
— ומובן דאין הפרחה בכל הגיל שוות.
- 9) פשוטו כה, כו.
10) פרש"י עה"פ. מבי" פס"ג. יק"ד.

— (כ"ק ארמו"ר שליט"א אמר בכתב-שחוק): כאשר יוצאים ידי-חובת סעודה שלישית בדברי תורה,³⁷ הנה כאשר אומרים "א איגענע תורה", יכול לבוא מישנה במוצאי שבת ולהפריך את ה"תורה", ונמצא, שגשארקים ללא סעודה שלישית... ולכן מוטב ("געזיטנער") לצאת י"ח עם חתיכת דג מלוח... או עם אמירת דבר-תורה אחרת שאי אפשר להפריכו.

וער"ז בנדר"ד: כיצד הפנים יצחק את עצמו להשאלה אם אדם מקנה דבר שלא בא לעולם; אם יתברר שהדין הוא שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ישאר עשו לעולם ללא ברכה?...
ועי"פ הנ"ל יובן — דכיון שיצחק אצלו כדבר שכבר בא לעולם, איטליא של יין היתה נחשבת אצלו כדבר שכבר בא לעולם.

ה. ויש לבאר ענין זה בעבודה — ובהקדם מאמר ור"ל³⁸ "אין קורין אבות אלא לשלשה", ומבואר בזה³⁹, שיש חילוק בין האבות להשבתים, שמדרגת השבתים, לא אצל כאו"א מישראל צריכים להיות כל המדרגות של כל השבתים, אבל מדרגות האבות, יש אצל כאו"א מישראל המדרגות של כל אחד מהאבות. ולכן אומר כאו"א מישראל "אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב"⁴⁰, כיון שכל אחד מהאבות נותן כח מאופן עבודתו לכאו"א מישראל בעבודתו. ומזה מובן שענין זה שדובר ביצחק שלקח והמשיך מן עץ בעולם — נוגע לכאו"א מישראל וער"ז מצינו בנוגע לשבת, שמניי מתבררין כולתו יומין (כל ימי השבוע)⁴¹, היינו, שענין השבת הוא למעלה מהזמן (כמו שנתבאר בהמאמר⁴²), וענין זה נוגע לעבודה דכל השבוע.
ולכן צריך להזכיר שבת ככל יום⁴³ — יום ראשון בשבת, יום שני בשבת וכו', שזה נכלל בהמצוה "זכור את יום השבת"⁴⁴, וכפי שמצינו בשמאי הזקן⁴⁵ שהי' אומר על כל דבר שהוא לכבוד שבת.

ו. וביאור ענין הנ"ל בעבודה:
כאשר דורשים מיהודי שיתמוד ("אפואגן זיך") מתאוות ותענוגי

- (37) ראה זח"ג צה, א — חובה כמ"א (42 פ"ה (לעיל ע' 158 ואילך).
- אוי"ח סתמ"ד סק"ב (בשם השל"ה). (43) מיליאה ורמב"ן יתרו כ, ת.
- (38) ברכות טז, ב. (44) יתרו שם.
- (39) תי"א ר"פ יארא (נה), א. (45) ביצה סז, א. תובא בשי"ע אר"י
- (40) פסחים ק"ד, ב. (41) זח"ג סז, ב. פת, א.

וענין זה שיצחק הי' בגן עדן — הי' גם לאח"י בהיותו למטה, כפי שמצינו שיצחק אמר "כרית שדה אשר ברכו הרי"ג, גן עדן²², ולכאורה, מניין ירע? אלא שזכר מהזמן שהי' בגן עדן. ואף שהסדר הוא שבשעה שהונשמה באה מגן עדן למטה בא מלאך וסטר על פייג, כדי שלא יכלכל לאופן וסדר העבודה שצ"ל למטה, ודוגמתו כאשר הנשמה צריכה לעלות למעלה עליי לישכת חיוז דהאי עלמאג, מ"מ, אצל יצחק הי' החידוש שלקח והמשיך את הענינים דגן עדן — למטה.

ד. עפ"י²³ יובן גם המכואר בחסידות²⁴ הטעם שיצחק רצה לברך את עשו, כיון שהסתכל עליו מלמעלה, מצד המקיף — ולכאורה אנו מובין: כשם שיצחק ראה את המקיף, הי' צריך לראות גם את הפנימי, שבו פועל המקיף? ועי"פ הנ"ל יובן — דכיון שיצחק הי' למעלה מהזמן, ראה את עשו כמו שהוא לעתיד, לאחר הברור, היינו, לא כמעמד ומצב ר"ישיטתו עשו את יעקב²⁵, אלא כפי שי"דב יעבד צעיר²⁶, באמונה וכלב שלם, כמבואר בהמאמר של אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע²⁷.

ועפ"י יובן גם מה שמצינו כברכת יצחק לעשו, שאף שבחחילה אמר לו "בא אחיך גוי ויקח ברכתך גוי ולך אפוא מה אעשה בני"ג, מ"מ ברכו "משמני הארץ יהי מושבך" (אף שכבר נתן ליעקב "משמני הארץ"²⁸), "ויו איטליאה של יין"²⁹ ("קאאלאברעיע"³⁰), שכיון שלא היתה בעולם בשעת ברכת יצחק, כמאר"ל³¹ "כשעה שגשא שלמה את בת פרעה ירד גבויאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כר", לא נחנה יצחק ליעקב, ולכן הי' יכול לחתל לעשיו³² — דלכאורה קשה: איך הי' יכול יצחק לחת לעשו איטליא של יין שלא היתה בעולם עדיין, הרי זה חלוי בהתפלגות³³ אם אדם מקנה דבר שלא בא לעולם?!

- (21) פרשתנו כז, כז.
- (22) ראה ב"ר ספס"ה ובפ"י מהור"ג.
- ועי"פ מוח"ב ל"ב, ב. זח"ג פר, א. ואי"ב.
- (23) נדה ל, ב.
- (24) לקו"ח מלקט ח"ג ע' לז, וש"ג.
- גם סה"מ מלקט ח"ג ע' לז, וראה
- (25) סעיף זה — מהנחת בלתי מוגה.
- (26) ראה תי"א פרישתנו כ, ג. ד"ה וחתן לך
- דשי"פ תולדות תרנ"ד (סתי"ב תרנ"ד ע' ט),
- תפי"ד (סתי"ב תרפ"ד ע' ק"ב), תשי"ב (סתי"ב
- תשי"ב ע' 69), תשי"ח (סתי"ב מלקט ח"ד ע'
- סד), וש"ג.
- (27) פרישתנו שם, מא.
- (28) שם כז, כז.
- (29) ר"ה יארא לו יזונתן מתו חודש
- ושי"פ תולדות פרי"ח כספו (סתי"ב פרי"ח ע'
- קס"ו).
- (30) שם כז, לה-לז.
- (31) שם, כח.
- (32) לט וכפשי"י (מב"י פס"ג, ט).
- (33) ראה ס' תש"ב ערך איטליא (תובא
- באוצר מהמג' תר"ד תשרי ע' רפא).
- (34) שבת נז, ב, וש"ג.
- (35) ראה "רישימות" חוברת יט ע' 13
- ואילך, וש"ג.
- (36) ראה יבמות צ"ב סעי"ב ואילך, וש"ג.

ז. עפ"י יוכן גם טעם המנהג בקידושין שהכלה שוחקת⁵³. דלכאורה, הן אמת ששוחקה כהוראה⁵⁴, אבל בכל הענינים טוב יותר האמירה בפיושו, ואעפ"כ, בקידושין מנהג ישראל (תורה היא⁵⁵) שהכלה שוחקת?

אך הביאור כזה: כיצד יכול להיות קירוב פנימי, קירוב עצם אל עצם, שעפ"י נמשך כח האין-סוף ב"דוד ישרים יכודך"⁵⁶ — דוקא ע"י ביטול מוחלט (פול-שטענדקער ביטול⁵⁷). וע"י הביטול נעשה יחוד פנימי, ועד שעפ"י מגיעים להמדרגה ד"אשה חיל עטרה בעלה"⁵⁸.

עולם הזה, וכל עניניו יהי" אחת שאלתי וגי' לדחות בונים הרי וגי'⁴⁶ — טועין הוא, שקשור אותו דקא עם הגוף הנפש הבהמית ודקא בעדה"⁴⁷, וא"כ, כיצד יכולים לדרוש ממנו להתנור מדברים השייכים לתענוגי עדה"⁴⁸, ולהתענג רק מ"צדדים הרי"⁴⁹, שזהו"ע השייך לעולם הבא, גן עדן וכי"ב, שרק אז יהגלה הענין ד"לחזות בונים הרי"⁵⁰?

והמענה על זה — שניתן לו הכח ד"אלקי יצחק"⁴⁶, להחבינו ולהתעמק בהענין דלעתיד לבוא וגן עדן, עד שגם עכשיו יכול להיות אצלי "ראה רית גרי", היינו, שכל תענוגי עדה"⁴⁸, אפילו המתענגים האמיתיים, אינם אלא פסולה מהתענוגים דגן עדן⁴⁹, וא"כ, כיצד ניתן את עיקר התענוג בשביל לקבל את הפסולה? וכפרט שכאשר בטל העיקר, אזי ממילא בטל השפל, וכל-שכן הפסולה. ולכן צריך להניח ("אריסטאון") את כל מושגיהו ("אלע זיינע געדאנקען") בהעיקר, אשר הדרך לזה הוא ע"י ביטול, שענינו בעבודה הוא קבלת עול — ע"ד העלי לגן עדן, שגם שם צריך להיות ענין הביטול, שעד"מ⁵¹ "ובזה הגערה כאה אל המלך".

וזוהו גם ענינו של יצחק — "פחד יצחק"⁵² — ביטול וקבלת עול.

46) חתלים כו. ד.

47) ראה תניא אנה"ק סבי"ט (קמט, א). וכ"כ פ.

48) ובפירוט יותר:

מצד הענין ד"אלקי יצחק" ניתן הכח לכאור"א מישראל להעמיד את עצמו במעמד ומצב שלחזקה חזונו.

וענין זה נוגע בכל המצבים, ולדוגמא:

בנוגע לחתונות על עניני אחות — איתא בספרים (ראה של"ה פ"ד, א. ועוד, תניא פ"ד, וב"ב) שהעצה לזה היא שהאדם יצטרך לעצמו את המצב שלחזרה מילוי התאנה והרי טבע בני אדם שלחזור מילוי התאנה וראים שזוהו דבר שאין בו ממש ("עם אי גארנישט"). ועל כד כן, שהאדם מתפלא על עצמו והתכן שלא הי' יכול להתברר על התאנה. ולכאורה נשאלת השאלה: כיצד יפעל על עצמו עתה לדחית במעמד ומצב כמו לחזור מילוי התאנה: לאחרי מילוי התאנה מחקר מתאנות, ואילו עתה יצטרך בוודי כאש, וא"כ, כיצד יתכן שיהי' עתה כמו לאחרי מילוי התאנה?

49) לקי"ת שלח מ"ד, ד.

50) אסתר ב, יג. וראה תרי"א מג"א פ"ג, א. תו"ת ח"י שרה ד"ה וראה משתאה ס"י

ואילך (קמ, טע"א ואילך).
51) וצא לא, מב.

ז. עפ"י יוכן גם טעם המנהג בקידושין שהכלה שוחקת⁵³. דלכאורה, הן אמת ששוחקה כהוראה⁵⁴, אבל בכל הענינים טוב יותר האמירה בפיושו, ואעפ"כ, בקידושין מנהג ישראל (תורה היא⁵⁵) שהכלה שוחקת?

אך הביאור כזה: כיצד יכול להיות קירוב פנימי, קירוב עצם אל עצם, שעפ"י נמשך כח האין-סוף ב"דוד ישרים יכודך"⁵⁶ — דוקא ע"י ביטול מוחלט (פול-שטענדקער ביטול⁵⁷). וע"י הביטול נעשה יחוד פנימי, ועד שעפ"י מגיעים להמדרגה ד"אשה חיל עטרה בעלה"⁵⁸.

דרי"א פמ"ד.

53) חתלים קי"ב, ב.

54) משל"י י"ב, ד. תרי"א שם מ"ד, א.

52) תרי"א פ' ויגש מה' א.

53) יבמות פ"ג, ב.

54) ירושלמי פסחים פ"ד תרי"א. פרקי